

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sejer Kühle:

Breve og andre Papi-
rer vedrørende
Slægten Kühle (Tilloeg)

B R E V E O G A N D R E P A P I R E R

vedrørende

S L Æ G T E N K Û H L E.

(Tillæg).

Ikke blot i Slægtshistorien, men ogsaa i "Breve og andre Papirer vedrørende Slægten Kühle" er tidligere givet Bidrag til Familiens Historie. Dertil kan nu føjes en Række Optegnelser, hvoraf en Samling er færdig og derfor udsendes, saa den kan tjene til Oplysning og Opmuntring baade for nulevende og for kommende Generationer. For det første er der nedskrevet adskilligt, som angaar den ældste Historie, der tidligere kun i ringe Grad var oplyst; og dernæst er der lagt Vægt paa at kunne følge vore Forfædre i lige Linie fra det 17. til det 19. Aarhundrede. Til Slut er der givet nogle spredte Optegnelser, og endelig er hertil føjet en Række Billeder, som nu helst maa holdes samlet.

Blandt de Ting, der er tilbage at tænke paa, er en Del Stamtavler over indgiftede Familier; men endnu er de ikke færdige, selv om de fleste er fuldført i det Omfang, som kan anses for passende.

Juni 1946

Sejer Kühle.

Adelsslægter i Holsten opstod i Begyndelsen af det 13. Aarhundrede under Stridigheder mellem Greverne og andre Stormænd og er udgaaet af Bondestanden. Det gælder Slægterne Ahlefeldt, Rantzau, Brockdorff, Reventlow, Krummendick, Kule, Pogwisch o.m.a. En Del af disse Slægter bevarede deres Godser og fik en Opblomstring i det 16. og 17. Aarhundrede, hvorimod andre - deriblandt Slægten Kule, der i Begyndelsen hørte til de mest betydende - enten uddøde eller afstod deres Godser og derved mistede de gamle Rettigheder.

Hvor Navnet Kule er opstaaet er uvist. Maaske stammer det fra Godset Kuhlen N.V. for Segeberg; men noget sikkert kan ikke fastslaaes. Kule betyder Vandgrav, og flere Lokaliteter har Navn derefter. Slægtens Vaaben var to i Andreaskors lagte Køller eller Morgenstjerner. Fra 1333 og fremsæfter findes det talrige Gange paa offentlige Dokumenters Segl. Vaabnet er sikkert formet efter Navnet, ikke omvendt, idet næsten alle gamle holstenske Adelsnavne er Stednavne.

Den første af Navnet Kule var Markvard Kule, der 1237 var Vidne til, at Byen Perselyn af Hertug Wartislaw af Pommern blev overdraget til Klostret Reinfeld. 1242 var han Vidne til, at Hertug Barnim overgav Byerne Garz og Caseburg til Klostret Dargun. I 1238 omtales det, at han og hans Fæller havde foretaget røveriske Overfald paa Handelsmænd fra Lübeck. Men hvor han boede, faar man ikke at vide.

Den næste var Ridder Erenfridus Kule, der var i de holstenske Grevers Tjeneste. Han nævnes 1253 og var 1257-61 Foged (advocatus) i Itzehoe. Han var sikkert identisk med Erenfridus de Welle, der nævnes 1247. (Godset Welle eller Welna laa ved Münsterdorf mellem Itzehoe og Krempe.

Efter den Tid havde Slægten Godser forskellige Steder, bl. a. i Mecklenburg og ved Hamburg. Desuden har en Del Medlemmer været Fogder (eller Hovedsmænd) i Hamburg, paa Aalholm, Gottorp, Flensburg, Ratzeburg og Schwabstedt. Den mest betydende Mand var Ridder Kersten Kule til Aalholm, Hertug Christophers Hovmester. Han har underskrevet næsten alle vigtige Dokumenter under Valdemar Atterdags Regering, og under Kongens Fraværelse afslog han Hansestædernes Angreb.

En Del var imidlertid stadig knyttet til Elbmarsken. I 1416 solgte Ridder Johan Kules Sønner, Væbnerne Henrik og Borchard deres Arv, nemlig Godset Kronsmoor ved Itzehoe med Len og Greveskat fra Neuenbrook, Grevenkop, Süderau, Retwisch og Stellau. Rime- ligvis er det den samme Væbner Henrik Kule, som solgte Byerne Söhren og Steinbek til Klostret i Segeberg. Hans Søn Væbner Nicolaus Kule, der nævnes 1457 som Ejer af Godset Nütschau ved Oldeslohe, solgte til sin Svoger Ridder Nicolaus Brockdorff Byen Warnow ved Preetz og nævnes endnu 1481.

Elbmarsken bestaar nu af frodige Engstrækninger; men det har kostet Aarhundreders Arbejde at skabe de nuværende Tilstande. Naar de gamle Historikere nedskrev deres Beretninger, bestod de væsentlig i at fortælle om de Oversvømmelser, der havde bragt Ulykke ind over Landet. At sikre sig mod saadanne Katastrofer blev tidligt en af de vigtigste Opgaver for Landets Befolkning. Man indkaldte i det 13. Aarhundrede Hollændere, der byggede Sluser, Diger og Grøfter; men alligevel hører man stadig om ny Tragedier. Til Ophjælpning af Egnen bidrog de schauenburgske Grever, de adelige Godser og Klostrene og ikke mindst en Del Byer (Itzehoe, Wilster og Krempe), som trods Vandløbenes Ubetydelighed fik en ret omfattende Sejlads. Den voksende Velstand førte imidlertid med sig, at der blev paalagt Befolkningen forskellige Skattebyrder, og lige fra den Tid, da de danske Konger overtog Herredømmet, har vi udmærkede Skattelister, der giver os Underretning om Egnens Befolkning.

Bl.a. vil vi finde, at Navnet Kule er bevaret i Süderau og Krempe, hvor Slægten har levet som Bønder og Borgere. I Steinburg Amts Regnskaber og andre Papirer vil man f. Eks. finde følgende: Laurens Kule i Grevenkop 1499-1511 og hans Broder Gert i Elskop 1496-1518, og i Süderau Hermann 1462, Johann 1492-1518, Claus 1494-1524, Peter og Borchard 1500, Hartich 1500-1541, Claus 1535-64, Claus 1587-1642 og Peter 1592-1647. (Den største Ejendom var en Bondegaard paa 25 Morgen Land = 26 ha.)

Til Dels er det de samme Personer, som nævnes i Krempe's Skattelister og Überfrageprotokoller m.m., hvori man finder Navnene: Claus Kule 1489, Laurens (Raadmand) 1494-1533, Hans 1510-34, Hartich 1531-41, Jasper (Borgmester) 1537-71, Laurens (Søn af Hartich) 1560-77; Claus 1566-1607 og Jasper 1585-86. (Efterhaanden forandredes Stave-maaden fra Kule til Kuele, Küle og Kühle.)

I 1507 stiftede Vikar (senere Dekan) i Stade Gert Kule og hans førnævnte Fætre Gert og Laurens et Vikariat ved Petri Kirke i Krempe. I 1513 og 16 skyldte Hans Kule et Beløb til Vikariatet. Den sidste Abbed i Klostret Reinfeld Johan Kule er født i Krempe c. 1540 og døde efter 1620. De sidste af Familien, der boede i Byen, var Claus og Peter Kühle; men i 1610 solgte Claus Kühle sit Hus, og i 1635 solgte hans Søn Peter Kühle sin Ejendom; men begge havde dog endnu Jord i Süderau.

Krempe blev befæstet i 1533; men særlig Christian IV, der flere Gange var der som Gæst, forstærkede de omliggende Forsvarsværker. Under Trediveaarskrigen, da Befolkningen var haardt tynget af Skatter, flygtede mange, men til Gengæld kom et stort Antal Bønder ind til Byen, der blev belejret af de kejserlige Tropper 1627-28. Da Fæstningen overgav sig, var 169 Huse ødelagt, og der fortælles, at da Wallenstein red ind, hilste han Obersten Jürgen Ahlefeldt og roste Forsvarerne for deres Heltemod. Saa traadte Obersten frem. Han holdt i sin Haand Fjerdningen af en stegt Rotte, og saa sagde han: "Herre, havde vi haft mere, saa havde vi ikke staaet saadan i Dag, som vi gør." Borgerne, som var tilbage, havde forsvaret deres By til det yderste.

Det er allerede omtalt, at Gert Kule i 1507 var Vikar i Byen Stade, hvor han 1527-30 var Dekan. I 1558 nævnes Claus Kuele som Medlem af Antonii Broderskab. Maaske er han ogsaa fra Krempe. Nu i de vanskelige Aar kom desuden Claus og Peter Kühle over paa den sydlige Side af Elben. Men ogsaa Stade led haardt under Trediveaarskrigen, og Forholdene var i den følgende Tid ikke mindre urolige. I 1625 blev Bremens Stift besat af Christian IV. Efter Slaget ved Lutter am Barenberge trak han sig tilbage til Stade og Omegn, og i 1628 maatte hans Tropper kapitulere overfor Tilly. Dog varede den tyske Besættelse kun til 1632; da maatte Pappenheim vi-ge for Svenskerne, som imidlertid overlod Regeringen til Christian IVs yngste Søn Frederik (III), der blev Erkebiskop af Bremen, hvad han vedblev at være til kort Tid, før han besteg Tronen. Men 1643 erklærede Svenskerne Krig overfor Danmark, Stade kapitulerede 1645, og Hertugdømmerne Bremen og Verden var saa efter Freden i Westfalen under svensk Styre 1648-1712 og fik Regeringssæde i Stade. Derefter blev der atter Krig. Byen blev bombarderet med gloende Kugler af den danske Hær, og 1712-15 var Hertugdømmerne under dansk Regering for endelig at blive afstaaet til Kurfyrstendømmet Hannover, hvis første Regent var Kong Georg I af England.

Det er i store Træk Beretning om Krigene; men dermed er ikke alt sagt. Mens Svenskerne i 1659 i Byens Omegn førte Krig mod danske og brandenburgske Tropper udbrod en Brand, der ødelagde 700 Huse eller omtrent to Trediedele af Byen, og det varede mange Aar, inden den var genopbygget. Fra den Tid stammer Raadhuset, der over Portalen bærer det svenske Vaaben, Provianthuset og Tøjhuset, der over Indgangen har Carl XII's Navnetræk. Ogsaa de endnu bestaaende Volde og Fæstningsværker stammer fra den Tid og har svenske Navne (Gyldenstern-, Königsmark- og Wrangelbastionerne og Gustav Adolf Ravelinen).

1) Allerede i 1607 nævnes Claus Kühle, og han købte i 1614 et Bryggeri, som dog solgtes i 1621 til Apoteker Wolders. Senere havde han flere Ejendomme. I 1615 nævnes han i Købmands- og Skipperforeningen, hvis værdifulde Arkiv ikke er undersøgt. Tit omtales han under Trediveaarskrigen paa betroede Poster. I 1633 gjorde han Krav paa et Restbeløb, der endnu henstod fra Vikariatet i Krempe, og fik det derefter udbetalt. Han døde i Stade c. 1643.

2) Hans Søn Peter Kühle købte Hus i 1641 og var ligesom Faderen ofte Borgernes Tillidsmand, og ogsaa han besad flere Ejendomme. I 1644 var han Medlem af Skipperforeningen og blev Oldermann i 1665. Paa en af Foreningens Pokaler findes hans Navn. I 1653 købte han et stort Gravsted i Wilhadi Kirke, i hvis Kirkegang mod Syd han blev begravet i 1670. Det er derfor utvivlsomt, at han var en velhavende Mand, og en Del Værdipapirer, der omtales i senere Retssager, stammer da ogsaa fra hans Tid.

3) Hans Søn Nicolaus Kühle (f.c. 1630) blev 1662 Retsnotar og Underretsaktuar, 1672 Kæmner, snart efter Prætor, i 1675 3. Borgmester og døde som 1. Borgmester 6/7 1691. Hele hans Funktionstid faldt altsaa i de Aar, da Stade var svensk. Naturligvis nævnes hans Navn meget ofte i Raadhusets Protokoller; men her skal kun nævnes nogle enkelte Data. Efter en Tid at have haft Klosterregnskabet frasagde han sig det i 1673. I 1671 skaffede han en Rektor til Byen. 1674 var han og Prætor Albertus Kruse paa Jagt ved Lambstedt. I 1675 nævnedes hans Svoger Johan Möller. Samme Aar ønskede han Leje af en Mose, som hans Moder havde, og som tilhørte Klostret. I 1680 blev han sammen med de svenske Kanslere Esaias v. Pufendorff og Eberhardt v. Graffenthal Medlem af Sct. Antonii Broderskab, og senere blev af dette Selskab fremstillet en meget stor Sølvpokal, som her er afbildet. Paa den findes bl. a. Kühles Navn og Vaaben (to korslagte Køller). Pokalen blev udført til Minde om den svenske Generalguvernør, Greve Henric Horn, der ogsaa var Medlem. Denne Henric Horn er den samme, som førte den svenske Flaade i Slaget i Køge Bugt. I Broderskabets Protokol har Kühle selv skrevet sit Navn: Nicolaus Küle.

I 1664 blev han gift med Margarethe von Hevern fra Itzehoe. Hun fødte ham to Sønner, men døde i Sept. 1673 og blev begravet i Wilhadi Kirke. Et Par Aar senere giftede han sig med Rebecca Sommer fra Krempe. Bægge Hustruer var altsaa fra Slægtens gamle Hjemegn. Den sidste døde i 1717 efter at have født 5 Børn.

Nicolaus Kühles ældste Søn var Petrus (Peter) Kühle (f. 4/8 1670, d. 28/4 1733). Han var i 1704 paa Rejse med en Søn af den svenske Admiralgeneral, Greve Hans Wachtmeister, Karlskronas Grundlægger. Ogsaa han blev Borgmester i Stade og desuden Landraad i Hannover. Han havde en Del Ejendomme, var Linned- og Klædehandler og Patron for Nicolai Kirke, hvor han lod opstille et Bibliotek (Katalog findes i Kirkebogen). Han var gift fem Gange: 1) 1708 med Metta Rebecca Hildebrandt (dbt. 4/5 1688, d. 26/6 1709), 2) 1711 med Barbara Elisabeth van der Aa (dbt. 11/9 1694, begr. 27/11 1714), 3) 1719 med Agnesa van der Aa (dbt. 1/6 1697, begr. 15/6 1720), 4) med Catharina Helena Hackmann ? (dbt. 4/1 1687) og 5) 1726 med Christiana Margaretha Kock af Rheten. I Wilhadi Kirke rejste han et Epitaphium for Svigerfaderen Prætor Joachim van der Aa.

Petrus Kuhle havde to Halvsøstre:

Mette Margarethe (dbt. 6/4 1680 og død efter 1731) gift 1698 med Pastor Johann Philipp Denker (dbt. 18/6 1664 i Stade død 1731), Præst i Schwei 1691 - 1709 og i Neuenhuntrorf 1709 - 31 og efterlod flere Børn.

Margarethe Rebecca (dbt. 23/4 1686), gift 1717 med Abraham Christian Schwermann, der indtraadte i den danske Hær 1711 som Fændrik og avancerede til Oberst, var en Tid i ostfrisisk Tjeneste, blev i Slaget ved Gadebusch 1712 saaret i Armen, døde 28/4 1756 og havde 7 Børn.

4) Nicolaus Johann Kühle er døbt i Stade 27/4 1684, og Fadderne var Borgmester Claus Sommer fra Krempe, Pastor Nicolaus Sibbern fra Glückstadt, Fru Maria Oelgert Michaelsen og Fru Borgmester Otterstedt. Da Faderen var død i hans ottende Aar, kom han med Moderen til Krempe, hvor han gik i Skole, hvorefter han 1703 studerede Jura i Hamburg. Under den store nordiske Krig blev han Auditør ved Dronningens Livregiment i Skaane; men da han i 1710 ikke kunde faa Ansættelse i Livgarden, søgte han i svensk Tjeneste under Karl den XII, blev Fændrik ved østre skaanske Infanteriregiment, i Januar 1712 Løjtnant og i Juli 1713 Kaptajn. Den polske Konge Stanislaus Leszinski var paa den Tid landflygtig, og Kühles Chef, Generalløjtnant, Baron Carl Gustav Skytte, der var Skaanes Viceguvernør, havde givet Ordre til at skaffe ham Residens i Kristianstad, hvor Dronningen, Kongens Moder og et ret betydeligt Hof boede 1711-14, mens Kongen en stor Del af Tiden var paa Rejse. Hoffet var stadig i Pengeforlegenhed, og af Kühle laante det ialt 826 Caroliner mod Pant i Sølv. C. 1713 blev han gift med Anna Isabella von Krebenitz, hvis Herkomst er ukendt.

Efter syv Aars Fraværelse vendte han tilbage til Danmark.

Hans Moder var netop død i Holsten i 1717, og den danske Konge havde udstedt Forordning om, at de, der var gaaet i fremmed Sold, vilde miste deres Arv. Han blev af Kammerherre Gabel præsenteret for Kongen (Frederik IV) og gjorde et godt Indtryk, idet han før sin Indtræden fik det Vidnesbyrd: Dette Menneske har Midler og ser godt ud, og senere siges der: Dette Menneske synes at være et særdeles velskikket Menneske. I 1718 blev han Kaptajn i Prins Carls Regiment, der i den følgende Tid anvendtes ved Stralsunds Besættelse. I 1721 kom Familien til København; men 7. September 1727 døde Hustruen ganske uventet og blev begravet under Orglet i Garnisons Kirke. Muligvis skyldes hendes Død et Ulykkestilfælde, eftersom det samtidig fortælles, at han havde mistet Synet paa det ene Øje. I 1728 var han i Tyskland for at hverve Soldater, og i 1730 solgte han sit Kompagni for 3250 Rdl. til Sekondløjtnant i Livgarden Christian Bielcke og fik sin Afsked med Majors Rang. Samme Aar blev han gift paa Sorgenfri med Sophie Christiane Reventlow von Scharffenberg (f. 1696). Med hende fik han Tarupgaard ved Odense, og her boede han med sin Hustru, en Karl og en Pige, mens Bonden, der havde Fæstegaarden, havde to Karle og en Pige, hvortil kommer fem Husmænd. Her døde han i 1736 og blev begravet i Paarup Kirkes Hovedgang tæt ved Koret. Hans Sabel, som nu er fjernet, blev ophængt paa Kirkevæggen, og 16 Underofficerer bar hans Kiste. Hans Enke levede paa Gaarden til 1747, og ogsaa hun blev begravet i Kirken.

I Daabsprotokollen anføres han med Navnet Niclas, og ogsaa i en Del Ansøgninger vil man finde den svenske Form Niclas Johann. Paa hans Segl, der bærer Bogstaverne N.J., vil man bemærke, at de korslagte Køller er svagt bøjede, saa de har nogen Lighed med de korslagte Horn, der førtes af den svenske Adelslægt Kyle (Kyhle), der uddøde under hans Ophold i Skaane. Om denne Slægt, som sikkert stammer fra Kulerne i Holsten og Mecklenburg og har haft mange betydelige Mænd, har han utvivlsomt hørt flere Beretninger, ikke mindst i den Tid, da han var svensk Officer.

5) Carl Gustav von Kuhle er født c. 1714, mens Faderen var i svensk Tjeneste; men om han er født i Skaane eller i Holsten er uvist. I 1729 blev han Landkadet, var derefter Underofficer ved Landkadetkompagniet og blev i 1737 udnævnt til Sekondløjtnant. Derefter var han i 1739-41 Kaptajn i fransk Tjeneste. Han havde nemlig ikke mistet Forbindelsen med Stanislaus Leszinski, der nu var Hertug af Lorraine, var Kong Ludvig den XV's Svigerfader og havde Residens i Luneville. Mens Kühle var i fransk Tjeneste blev han i Stade gift med sin Kusine Agnesa Margarethe Kühle (døbt. 22/2 1714), der var Datter af Petrus Kühle og Barbara Elisabeth van der Aa. Ved sin Hjemkomst efter Anbefaling af Kong Stanislaus blev han Kaptajn ved sjællandske gevorbene Infanteriregiment; men i Anledning af Arv rejste han snart efter til Stade, og her vil man i en særlig Judicialprotokol (overordentlig jasket ført) fra 18. Juni 1743 finde Referat af saare omfattende Retsforhandlinger. I 1744 omtales han som rask og ret formuende; men allerede Aaret efter fortælles der, at han, der er lille af Vækst, har et temmelig godt Ydre og er uden Laster, er i slette Formueomstændigheder, da han i Stade har mange Processer, der giver ham ringe Udbytte, hvilket gør ham nedslaaet og efterladende i Tjenesten. I 1747 blev han forflyttet til Norge, men rejste først til Stade for at hente Hustruen, der netop solgte sine Ejendomme dernede. Samme Aar kom han til Vinger (Kongsvinger), hvor han Aaret efter købte Gaarden Nedre Langland (kaldet Yttre Wangen), der laa 2-3 km VNV. for Vinger, tæt Nord for Glommen, og her tog han selv med stor Interesse Del i Landbruget. I 1751 døde hans Hustru, i 1754 blev han Major, Gaarden blev solgt, han var i Wilster i Anledning af Arv, og Aaret efter begyndte nye Arveprocesser i Stade. I 1756 indgik han Ægteskab paa Snällaröd i Färingatofa (40 km. Øst for Helsingborg) med Hedvig Beata von Estenberg (f. 1725), Datter af Petrus von Estenberg, der 1718 havde været Sekretær hos Kong Stanislaus, derefter Professor i Lund og sidst Provst i Jämshög og Näsrum. Samme Aar var Kühle i Stockholm i Anledning af Arv efter Hustruens Farbroder, Sekretær i Rigsarkivet, den vidtberejste Olof von Estenberg. Med Hustruen fik han Andel i Snällaröd, og han købte desuden Gaarden Kjeserud i Hærland Sogn ved Glommen (c. 60 km SØ. for Christiania). Den havde han i over ti Aar. Eksercitz blev udført paa den nærliggende Momarkedsplads, og om Sommeren var der Militærlejre baade ved Eidsberg og Hærlands Kirker. I 1758 var han i stor Nød og maatte afskedige sine Tjenestefolk. 1758-62 var han i Slesvig og Holsten, hvor Krigsfares truende og derefter atter i Norge. Derefter søgte han forgæves Fremmelse til Oberstløjtnant. I Fald den kunde bevilges, mente han, at Hustruens Tante, Admiralinde Anckercrona (død 1770), der i Nutidspenge ejede over en halv Million, vilde betænke ham i sit Testamente. I 1764 siges der om ham, at han er af god Vilje, men har ikke naturlige Evner som Officer og savner den nødvendige Fasthed. Om hans Konduite er iøvrigt intet at bemærke ud over det, at han er en slet Husholder. I 1767 fik han sin Afsked med godt 100 Rdlr. i aarlig Pension og døde i December 1770 paa Frederiks Hospital, hvor han i Januar var bleven indlagt paa Grund af stærk Lammelse. Hans Hustru udaandede 1783 paa Snällaröd, hvor ogsaa hendes Moder var død i 1764.

En Datter af andet Ægteskab Regina Hedevig Agnesa er født 1756 paa Kjeserud og død paa Snällersöd 4/6 1778.

En anden Datter Frederikka Ulrikka er født i Holsten c. 1758 (Faderen var paa den Tid indkvarteret ved Langballe Aa i Angel) og død paa Kjærgaardsholm i Salling Aar 1806. Hun ejede 1783-87 en Fjerdedel af Snällersöd, hvor hun i den Tid boede sammen med Famili-erne Chormann, Westersköld og Estenberg.

Paa samme Gaard fødtes en Dreng og en Pige i 1760 og 1765; men bægge døde som spæde.

Majoren havde en Broder Ernst Christian Peter, der er døbt i Krempe 22/11 1717. Han gik i brunsvigsk Tjeneste og avancerede til Oberstløjtnant 1762, men døde Aaret efter. Han var gift to Gange: 1) 1745 med Iustine Dorothea Hinüber, Datter af Postmester i Celle Chr. Carl Hinüber. Hun døde og blev begravet i Braunschweig 16/2 1751; 2) gift s.St. 1751 med Luise Amalie von Glaubitz, Datter af Oberstløjtnant Christian Gottlieb von Glaubitz og Christiane Amalie f. Kreutzberge, død i Blankenburg in Harz 13/11 1801. Af første Ægteskab var en Datter og en Søn, der bægge døde som smaa. Af andet Ægteskab var der to Døtre: Augusta Christiana Eleonora, dbt. 9/8 1752 og Luisa Friederike Sophia, dbt. 23/11 1755. Deres videre Skæbne kendes ikke, men kan formodentlig klarlægges gennem Skiftet efter Moderen.

Majorens Halvsøster Christiana Charlotte Amalia blev født 1733 paa Tarupgaard. Hun fik som Barn Undervisning i Odense hos G.I.Sabel, og da Moderen døde i 1747 kom hun, efter en Tid at have opholdt sig paa Raunholt i et Pigeinstitut i Nyborg. Allerede 16 Aar gammel blev hun gift med Kaptajn, senere Major Mogens Rosenkrantz (f. 1708), og fødte ham to Aar derefter en Søn, som dog døde faa Maaneder senere, og snart efter mistede hun ogsaa sin Mand. Saa opholdt hun sig i nogle Aar hos Svogeren Baron Werner Rosenkrantz paa Krabbesholm, hvor hun boede sammen med Dorthe Magdalene Lüttau, og her traf hun Frøken Lüttaus Fætter, Løjtnant i Husarerne Frederik Carl Mund. Med ham blev hun gift og fødte ham otte Børn, hvoraf de fleste dog døde som smaa. Selv døde hun 43 Aar gammel 1776. Han giftede sig igen, blev Toldkontrollør i Skelskør og levede indtil Aar 1800.

Sønnen Carl Nicolaus Christian von Kühle er døbt i Vinger Kirke 13. Okt. 1748, og Fadderne var Oberst A.C.Helm, Kaptajn J.D.Frölich, Proviantmester J.A.Tandberg, Kommandantens Frue Baronesse M.M.S. Holck og Majorinde Rummelhoff. Han blev Landkadet i 1763 og var 1775-79 Premierløjtnant i Garden. I 1778-83 ejede han Lindved i Skaane og i 1781-86 i Nordsjælland Sandholmgaard, hvis Hovedbygning var bleven opført af Slotsarkitekten Laurids de Turah, der ogsaa Uvidede Haven, saa den blev paa 3 Tdr. Land. Stuehuset, som brændte i 1834, var "indrettet til Bolig for en Familie af Stand", havde dobbelt Kvist og Taarn, og Stedet var efter Bygherrens eget Udsagn blevet "anseeligt deiligt og lystigt" I 1786 kom Kühle til Bergen og gjorde først Tjeneste som Kaptajn, senere som Major. I 1805 blev han Oberstløjtnant og Toldkasserer i Horsens, i 1807 Kommandant i Aarhus og befæstede Ebeltoft. I 1808 blev han forflyttet til Fyn og fik Afsked i 1810. Stillingen som Toldkasserer beholdt han til sin Død, der indtraf 16/8 1812. I 1779 blev han gift med Birgithe Lykke Soelberg, f. 16/1 1762 og død 27/3 1832.

Om Ægtefællernes Liv er tidligere fortalt en Del og mange Enkeltheder er senere samlet i Bergen og Oslo. Her skal blot gentages, at Kühle ejede Stiftamtmandsgaarden i Bergen 1795-1805, at han i 1794 stiftede det dramatiske Selskab, byggede Bergens første Teater og var dets første Direktør. Alt dette er velkendt; men at Kühle ogsaa i sine sidste Leveaar havde Interesse for Skuespilkunst vil fremgaa af nogle Uddrag fra "Aarhuus Stiftstidende":

11. Febr. 1807. I Anledning af Hs. Kongelige Majestæts og Hs. Kongelige Højhed Kronprindsens Fødselsdag, forsamlede sig paa Horsens Raadstue, en talrig Forsamling af Byens og Omegnens Beboere, for højtideligt at bevidne deres Taknemmeligheds Følelser, for vores dyrebare Regierings vise Omsorg.

Af den her ved det 2det Østre Jydske Landværns Regiment staaende Oberstlieutnant von Kyhle, var følgende udtænkt, forfattet og ordnet.

I Salen var anbragt en smagfuld Decoration, forestillende et Fredenstempel af norsk Marmor, paa en Forhøining af Bornholmsk Sandsteen; i Templet, et Alter med Transparent C 7 og F.; paa samme en Urne hvori Offerilden brændte, omkring Alteret stod: Offerpræsten, Præstinden, Vestaler og de 4 Stænder, hver i sin udmærkede Dragt.

Ved hendes høifyrsteelige Durchlaughtighed Prindsessen af Brunsvigs Ankomst, aabnedes Tempelportene; Offerpræsten traadde frem paa Forhøiningen og holdt en paa Dagen passende kort Tale, som blev afbrudt, i det Gudinden Freya lod sig see, tømmende sit Fyldhorn ved Alterfoden og ophøiede alles Glæde ved en høitidelig Sang:

Aria

Anden Stemme.	Ei slavisk Frygt, for herskesyg Tyran,
Tredie Stemme.	Ei nedrig Træls fremtvungne vilde Glæder,
To Stemmer.	Vanhellige Din Dag vor Christian!
Duet.	Til dette Sted os hellig Varme leder.
	(Din Kierlighed et Tempel bygget har,
	(Som vore Hierter stedse for Dig bar.

7) Søren Anthon van der Aa Kühle er født 18/4 1784 paa Sandholmgaard. Fadderne ved Daaben var Jfr. Anna Cathrine Soelberg, Assessor Krefting, Grosserer Søren Lykke, Kaptajn Søren Lykke Soelberg og Carl Lykke. Han kom i Skole i Bergen, oplevede de store Begivenheder under Krigen og vilde være Officer ligesom Faderen, Bedstefaderen og Oldefaderen. I 1807 var han med ved Udfaldet fra Classens Have, hvor han blev saaret i venstre Skulder. I 1808 blev han Sekondløjtnant, Aaret efter Premierløjtnant; men paa Grund af sin Invaliditet fik han Afsked i 1812 og blev udnævnt til Postmester i Assens. To Aar efter blev han ogsaa Vejer og Maaler, og derefter fik han Karakter som Kaptajn. Ved Udnævnelsen til Postmester giftede han sig med Købmandsdatteren Wilhelmine Sophie Schmidt, og Familien fik Bolig i Provstigaarden, hvorefter han blev Medejjer. Her var Postgaard, Klublokale og Beværtning, stor Have og i en Del Aar Bolig for Sognepræsten, Konsistorialassessor Blædel, og for Toldinspektør Sessing. Senere flyttede Kühle om i Havnegade, og i 1865-74 havde Othilie v Kühle Skole i Provstigaarden, men boede hos Moderen. Hovedpoststruten var Nyborg-Odense-Assens-Aarøsund. Paa Landevejen kørte Postvognene med Breve og Passagerer. I en Del Aar anvendte man Kugleposten til Brev- og Pengesendelser, der var indlagt i godt 2 Alen lange Lædersække. En Karl bragte Brevene i Byen. Han benyttedes ellers til forskelligt Hjemmearbejde. F. Eks. satte han Themaskinen paa Bordet, vaskede Knive og Gafler og pudrede Metalgenstande. Til hele Oplandet afhentedes Posten af private, som Regel gamle Landposter, som ogsaa havde andet Ærinde i Byen. Over Bæltet førte ikke blot Ruten til Aarøsund, men en Del Skibe gik til andre Havne. Det første Dampskib "Maagen" kom til Assens i 1838, og ved den Lejlighed var omtrent hele Byens Befolkning til Stede. Landlige Udflugter havde man med Fordermandene til Frederiksgave og Brahesborg. Paa Frederiksgave havde Kronprins Christian (VIII) Ophold nogle Somre, og efter hans Tronbestigelse kom Kronprins Frederik (VII) i Aarene 1841-47. Her var det Wilhelm Kühle opsøgte Prins Christian, der derefter hjalp ham ind paa Landkadetakademiet, og her kom desuden Antoinette som ung Pige kørende til Prinsebal med Litsenbroder paa Bukken. - Wilhelm, der blev over 3 Alen høj, blev af Faderen altid kaldt Savdak (en Forkortelse af Navnene Søren Anthon van der Aa Kühle), mens Ludvig i sine Drengear blev kaldt Balkan (til Minde om Russernes Overgang over Balkan i den russisk-tyrkiske Krig).

Kühle døde allerede 17/4 1847, Dagen før hans 63aars Fest kunde have været afholdt. Sønnen Wilhelm faldt ved Mysunde 12/9 1850 og den ældste Søn Carl, der en Tid var konstitueret i Faderens Embede, døde 27/6 1851. Derefter flyttede Familien op paa Østergade, hvor Lejligheden laa i umiddelbar Nærhed af Raadhuset. I 1864 kunde man se de saarede, der var indkvarteret derovre, og under Kongebesøget iagttog man Christian IX, da han gik rundt ved Sengene. Fru Kühle var en høj og statelig Dame og var i en meget fremrykket Alder frisk og rørig. I de sidste seks Aar holdt hun sig dog hjemme, sad paa Vinduesforhøjningen og fulgte Livet i Byen gennem Gadespejlet. Alligevel var hun saa rask, at hun en Dag i sit sidste Leveaar kunde sidde paa Gulvet og trille Bold sammen med en af Familiens Smaadrenge. Hun døde 99 Aar gammel 7/3 1890.

S P R E D T E O P T E G N E L S E R.

Postmesterens Broder Christian Kühle var født i Bergen i 1789 og blev til Daaben baaret af Mme Ingeborg Brun (Nordahl Bruns Hustru), Frøken Riisbrigh stod hos, og Faddere var Stiftamtmand Hauch (Digterens Fader), Etatsraad de Fine, Amtmand Harboe og Pastor Nordahl Brun. Han blev Kadet i 1803, og som Premierløjtnant blev han forlovet med Elisa Selmer ("Tante Lise", f. 1796); da hun var 19 Aar; men eftersom det ikke var tilladt en Officer at gifte sig, medmindre han havde Formue eller havde naaet en vis Officersrang varede Forlovelsen i 22 Aar. Faa Aar efter sit Bryllup (1837) blev han ramt af en Hjerneblødning, fik i 1842 sin Afsked som Major, var efter den Tid uden Arbejdsevne, men døde dog først i 1861, saa han blev en af de faa Mænd i Familien, der er naaet op over 70 Aar. Hans Enke kom i det Harboeske Enkefruekloster, hvor hun døde i 1876. Naturligvis var han stærkt interesseret, mens Treaarskrigen stod paa.

Blandt dem, der kom i hans Hus, var Seier og Wilhelm Kühle, der dog mest opholdt sig i fjerntliggende Garnisoner. Naar andre Slægtninge kom til Byen, besøgte de ogsaa Majorens. Det skete netop, at da Christian VIII var død i Januar 1848, var Broderdatteren Emma Kühle, knap 20 Aar gammel, i Hovedstaden. Fra Onklens Lejlighed paa Kultorvet var hun, sammen med Frøken Falkenskjold (Søster til Premierløjtnant Johan Falkenskjold, der var Drabant ved Kongens Kiste) og hendes Forlovede Premierløjtnant Otto Bülow, Vidne til, at Herolder drog rundt i Gaderne. Senere var hun med til lit de parade og castrum doloris, og paa Amagertorv overfor Dyvekes Hus saa hun en Maaned senere det imponerende Sørgetog. Paa selve Torvet var Amagerbønder i Nationaldragt opstillet og bar i Aftenskumringen lysende Begfakler.

Et Par Aar efter var hun atter i Byen, da hun efter Wilhelms Fald besøgte hans Enke; men ellers var hun den af hans Søsken, som mest opholdt sig hjemme. Dog levede hun trods sin Svagelighed mange Aar efter, at Hjemmet var opløst, idet hun blev 88 Aar. Hun blev af det Slægtled den sidste, som kunde give mundtlige Beretninger om Familien. -- Hendes livlige Søster Othilia ("Tante Tille"), der boede 35 Aar i Graabrødre Kloster i Odense var død af Lungebetændelse i en Alder af 83 Aar, efterat hun i Regnvejrr havde været i Munke Mose for at se paa Oversvømmelse. Hun kunde sikkert have fortalt endnu mere; men det er ikke meget, der er bevaret. Her skal blot gengives nogle smaa Dagbogsoptegnelser om Livet i Assens:

1. Januar 1863. Om Aftenen var jeg tilligemed Emilie og Marie Rosenfalk paa Concertbal. Md: Nellemann og Sophie N: fulgte med os. Moder og Emma sad ene hjemme.
4. Jan. Der kom Brev fra Ludvig.
16. - Vi havde om Aftenen Selskab, bestaaende af: Nellemanns, Farver Storm med Kone og Børn, Trolles, Tante Emma, Frue Evers, Marie Rønning, Overkrigscs. Schönberg.
21. - Jeg læste højt af Uskyld og Brøde (af M.S.Schwartz).
22. - Emilie havde Brev fra Berthelsen.
27. - Iaften læste vi høit i Agathes Mand (af D.M.Mulock).
29. - Om Aftenen var Emilie, Marie og jeg paa Bal; først blev der spillet Comoedie af Dilettanter, nemlig Hanne Seligmann, Sand, Seligmann, Gleerup, Rønning, A.Jørgensen, Andersen. Det var en meget behagelig Aften. Ved Bordet blev der gjort Indsamling til Skagboerne, der indkom 51 Rd. Moder og Emma vare hos Onkel Daniels tilligemed Tanterne.
8. Febr. Kom der Brev fra Grethe, som sendte os et Portrait af lille Frederik.
11. - Jeg skrevet Brev til Grethe.
27. - Kom lille Ludvig til os.
27. Marts. Moders Fødselsdag. Onkel Daniels, Tanterne, Sophie Nellemann Storms med Børn, Kmr: Evers's, Trolle, Schönberg vare hos os om Aftenen.
19. April. blev Agnes Berthelsen konfirmeret; den Dag tilbragte de hos Seiers, paa Grund af at de vare flyttede fra Frederiksholm.
23. - Holdt Berthelsens deres Indtog paa Nislefgaard.
1. Maj reiste Emilie og Marie Rosenfalk herfra efter et Aars Ophold i Assens.
13. Juli kom lille Ludvig og jeg til Odense og Dagen efter til Nislefgaard, vi vare der i 3 Uger. Ant(oinette) samt Anton og Claudius fulgte os herved, de vare hos os 5 Dage.
3. Februar 1864 udbrød Krigen.
7. - Kom Grethe Kühle og lille Caroline flygtende hertil fra Tolk ved Slesvig.
30. Marts. Antoinette og Agnes kom herved og vare hos os i 8 Dage. Onkel Warberg, Tante Stine, Marie og Louise vare hos os i April Maaned.
31. Maj. Grethe reiste herfra til Vendsyssel.
31. Maj 1866. Marie Warberg og Forpagter Syberg havde Bryllup.
18. Februar 1872. Ludvig kom til Runge Søby.
- August - Var jeg til Udstilling i Kjøbenhavn.

April 1865 begyndte jeg min Skole. Cand: Wind havde jeg i to Aar som Religionslærer paa Skolen, han fratraadte i April 1867 og efterfulgtes af Cand: Clausen. Lærer Christensen kom paa min Skole i April 1868 som Religionslærer.

I April 1866 kom Frk. Grønholz som Lærerinde paa min Skole. Annania Andersen og Frøken Kristensen kom paa min Skole som Lærerinder Jan. 1872.

I April 1874 nedlagde jeg min Skole. Frk. Grønholz overtog den.

22. September flyttet til Odense.

Om Seier Kühle kan endnu fortælles, at da han ved Frederiksstad havde faaet den Opgave at forsvare Skanse I, anmodede han Oberst Helgesen om nærmere Ordre, men fik blot det Svar: "Skansen skal holdes!" - og Skansen blev holdt. Czaren af Rusland blev saa begejstret, da han hørte om Byens Forsvar, at han sendte en Del Dekorationer til Menige og enkelte Befalingsmænd, og Oberst Helgesen fordelte dem, saa godt han kunde. Ved en festlig Sammenkomst udbragte han en Skaal for Officererne og takkede dem i Fædrelandets Navn. Han beklagede, at der fra Rusland ikke var Dekorationer til dem alle; men han vilde dele med dem, og derefter brød han en Brillant ud af sin Orden og overrakte den til Kühle. Brillanten blev senere indsat i et Dagmarkors, som først er baaret af hans Hustru, derefter af hans Datter og nu af Oberstinde Sonne. (Blandt de øvrige Minder, der er bevaret, kan nævnes Seier Kühles Sabel, der ejes af Oberst Harding Sonne, der ogsaa af Professorinde Ingeborg Schmidt har modtaget et Guldur, som Wilhelm Kühle i 1849 fik af sit Kompagni. Et Bæger med Laag, hvorpaa er afbildet en Tromme, har været ejet af Wilhelm Kühle, men er nu i Kenya hos Bror Kühle.)

Allerede som 16aarig Kadet begyndte Seier Kühle at gøre Optegnelser om Slægten, som Officer foretog han en Del Arkivstudier, og af den Korrespondance, han førte, kan nævnes et Brev til hans gamle Tante, Caroline Høyer, der boede i Lønstrup, hvor hun døde 22/1 1864. Her er Svaret, der er skrevet af Toldassistent Høyer:

Lønstrup den 31 Decbr 1857.

Min kjære Fætter!

Jeg modtog den 29 dit venlige Brev af 25 Dennes og takker Dig for de gode Ønsker for os og beder Dig og Dine at modtage Ønske om et lykkeligt og godt Nytaar samt ligeledes Gratulation til din venlige gode Frue og Dig angaaende din stærke Datter og glæder det os Alle meget at alt er vel.

Moder opfylder herved dit Ønske saaledes:

Tiden kjendes ikke, men Kühlerne havde 1 maaske flere Borge i Hannover og blev paa 1 Nat 27 Kühler ihjelslagne paa anførte Borg af Familien von H a d e l e n og skal de tvende Familier i mange Aar have ført blodige Krige, dog blev et Barn der ikkun var 2 Aar frelst af Ammen, som skal have siddet i 3 Dage i en Brændekjelder, efter den Tid gik hun op i det ødelagte Slot eller Borg og da alt var ødelagt, drev Sulden hende til at søge Landeveien og traf paa en Møller, som ved Løfte om god Betaling og da Ammen havde givet til Kjende, at Barnet var af fornemme Folk, der nok vilde opsøge det, pleiet godt; Ammen døde, men da ingen kom og hentede Barnet, kjørte Mølleren det til Stade og afsatte Barnet; samme Dreng drev Hungeren til at tage en Kage fra en Kukkenbager, Manden blev forbitret derover, men Drengen beklagede sin Nød og foreviste det Signet, han bar om Halsen, som nu er i dit Væрге; Bageren fandt Behag i Drengen, lod ham oplære og var hans Navn

Carl Gustav v Kühle,

Faderen til min Navne Carl Nicolai Christian v Kühle, vor Bedstefader, født 2 Novbr 1748 i Kongsvinger.-

Hans Kühle kjender Moder ikke.

Carl Gustav v Kühle blev gift i Stade med en Frøken Agnes Margaretha v Sehested og reiste de senere til Norge, hvor, som anført, Bedstefader blev født, og døde Moderen i Stade, da C.N.C. v K var 2 Aar og blev hun begravet i Stade Kirke, hun var klædt i sort Fløiel besadt med Guld S og Fülligranarbeide med Forglemmigeier.-

Carl Gustav v Kühle døde paa Frederikshospital i Kjøbenhavn og lod han Bedstefader anmode om at komme en bestemt Dag til sig Kl 11 F, men Bedstefader havde den Dag Vagt paa Slottet og kunde ikke komme før 12 og da var han død, samme Dag skulde han have modtaget Underretning om hvor hans Papirer laa i Stade Kirke og have været meddelt Løsnet. Bedstefader reiste til Stade, men Præsten sagde ham, at hans Adkomstdokumenter paa Eiendomme og Arv saavel i Hannover som i Italien var hentet af en Jøde, der foreviste Fuldmagt og havde givet Løsnet, saa han fik intet; Præsten sagde tillige, Kisten indeholdt nok ingen Penge, men vigtige Papirer. Carl G v K skal derimod have sagt Bedstefader, at en Arv var tilfalden ham i Italien paa 80 000 Guld Gylden, men da han ingen Papirer havde, fik han naturlig intet.- 2de unge Kühler var reiste til Italien fra den skjæbnesvangre Nat, og saaledes blev dog 3 Kühler reddede fra Blodbadet, dog ved Moder intet mere derom. C.G.Kühle skal ogsaa have været gift med en svensk Præstedatter og avlede med hende 2 Døttre, den ældste døde, den anden døde paa Estvadgaards Kloster eller rettere, da det blev hævet, i Salling paa Kjærgaardsholm, det var Charlotte Kühle (død 1806 c 45 Aar); Moder har boet hos hende. Carl G Kühle skal paa de sidste Aar have været gal. Der skal have været trende Kadetter Kühle, der rømte fra Kjøbenhavn til Sverrig, de skal have eiet Godser der samt have haft Skjoldmærke oppe paa Ridderhuussalen i Stokholm; Major Selsing, Kongens Drabant, der maatte flygte til Norge, da Gustav 3die blev skudt paa Maskeraden, fortalte Bedstefader dette, han levede af at forskaaffe Underretning, men har formodentlig glemt det, Skjoldmærkerne skulle være nedtagne.- I Holsteen skal der ogsaa have været af Familien ligesom i Holland van der Aa. I Hamborg skal der ogsaa have været en Petrus Kühle som Præsident eller noget lignende. Den hollandske Familie kjendes ikke noget til.-

Altsaa Oldefaders Fader formentlig født paa Borgen i Hannover. Navn vides ikke.

Oldefader Carl Gustav v Kühle født i Hannover.

Bedstefader Carl Nicolai Christian v Kühle født i Kongsvinger 2 Novbr 1748. Moder paastaaer den Dato og Aarstal for det rette.

Her har Du saaledes min Ven alt imellem hinanden.

